

Primljeno: 09.08.2020

Org. jed.	Klas. znak	Redni broj	Prilog	Vrijednost
UP02 -	631/20 -	13/3		

Izveštaj

o reakreditaciji Fakulteta za biznis i turizam Budva, Univerziteta Adriatik Bar

Na osnovu Odluke Agencije za kontrolu i obezbjeđenje kvaliteta visokog obrazovanja od 16.06.2020. imenovani smo za članove Komisije za reakreditaciji Fakulteta za biznis i turizam Budva.

Komisija je detaljno proučila dokumentaciju i materijale koje je dostavio Fakultet za biznis i turizam Budva.

Takođe, u cilju neposredne provjere činjeničnog stanja, Komisija je posjetila Fakultet i obavila razgovor sa upravom Fakulteta, nastavnim osobljem, predstavnicima studenata, administrativnim osobljem.

Na osnovu analize Izveštaja o samoevaluaciji i sprovedenog postupka evaluacije dostavljene dokumentacije, kao i neposredne posjete Fakultetu podnosimo Izveštaj o reakreditaciji Fakulteta za biznis i turizam Budva, Univerziteta Adriatik Bar.

STANDARD 1. POLITIKA OBEZBJEĐENJA KVALITETA

Ustanove treba da imaju politiku obezbjeđenja kvaliteta koja je javna i koja predstavlja dio njihovog strateškog upravljanja. Unutrašnji akteri treba da izgrađuju i implementiraju ovu politiku kroz odgovarajuće strukture i procese, uz uključivanje spoljnih aktera.

Smjernice:

Politike i procesi su glavni nosioci koherentnog sistema za obezbjeđenje kvaliteta ustanove koji obrazuje ciklus za stalno poboljšanje i doprinosi odgovornosti ustanove. Takav sistem pruža podršku razvoju kulture kvaliteta u kojoj svi unutrašnji akteri preuzimaju odgovornost za kvalitet i uključeni su u obezbjeđenje kvaliteta na svim nivoima ustanove. Kako bi se to i omogućilo, politika ima formalan status i javno je dostupna.

Politike obezbjeđenja kvaliteta su najdjelotvornije kad odražavaju odnos između istraživačkog rada, učenja i nastave, te uzimaju u obzir nacionalni kontekst u kojem ustanova djeluje, institucionalni kontekst, kao i njen strateški pristup. Takvom politikom pruža se podrška:

- organizaciji sistema za obezbjeđenje kvaliteta;
- odsjecima, školama, fakultetima i drugim organizacionim jedinicima, kao i upravi ustanove, zaposlenim pojedincima i studentima, da preuzmu svoje odgovornosti u pogledu obezbjeđenja kvaliteta;
- akademskom integritetu i slobodama, pri čemu se budno pazi na mogućnost pojave akademskih prevara;
- zaštiti od netolerantnosti bilo koje vrste ili diskriminacije usmjerene protiv studenata ili zaposlenih;
- uključivanju spoljnih aktera u obezbjeđenje kvaliteta.

Politika se provodi kroz niz procesa za unutrašnje obezbjeđenje kvaliteta koji omogućavaju učešće cjelokupne ustanove. Odluku o tome na koji način će se politika sprovoditi, pratiti i revidirati donosi ustanova.

Politikom obezbjeđenja kvaliteta takođe su obuhvaćeni i svi kriterijumi aktivnosti ustanove, koji su podugovoreni ili koje realizuju druge strane.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Politika obezbjeđenja kvaliteta formalno usvojena i javno dostupna (datum usvajanja, internet stranica sa javno dostupnim dokumentom).	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Politika obezbjeđenja kvaliteta formalno je usvojena i javno dostupna.

Naučno nastavo vijeće Fakulteta je na sjednici od 6.07.2012. godine usvojilo Strategiju obezbjeđenja kvaliteta FBT, Budva.

Strategija obezbjeđenja kvaliteta objavljena je na sajtu Fakulteta http://www.fbt-budva.com/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=37&Itemid=193&lang=me

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Politika podržava organizaciju sistema za obezbjeđenje kvaliteta.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<i>Komentar</i> Strategija obezbjeđenja kvaliteta je osnovni dokument Fakulteta, predstavlja osnovu za upravljanje svim procesima Fakulteta, definiše strateška opredjeljenja, prioritete i pravce djelovanja Fakulteta u obezbjeđenju kvaliteta visokog obrazovanja u skladu sa standardima i najboljom praksom u ovoj oblasti. Strategijom za obezbjeđenje kvaliteta određena je misija, vizija, ciljevi Fakulteta, kao i mjere za obezbjeđivanje kvaliteta, koji će se razrađivati Akcionim planovima. Sistem obezbjeđenja kvaliteta ustanove sprovodi se kroz mjere koje su definisane Strategijom, između ostalog: • samovrednovanje i ocjena kvaliteta studijskih programa i ustanove; • spoljašnja provera kvaliteta, • akreditacija i reakreditacija Fakulteta, • saradnja sa domaćim obrazovnim, naučnim i drugim institucijama • međunarodna saradnja • stalna saradnja sa poslodavcima.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Politika podržava organizacione jedinice kao i pojedinačno zaposlene, a studenti se podstiču da preuzmu svoje odgovornosti u pogledu obezbjeđenja kvaliteta.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<i>Komentar</i> Aktima Fakulteta definišu se prava, obaveze i odgovornosti Fakulteta s jedne strane, a zaposlenih i svih saradnika i studenata s druge strane. Zaposlenima i studentima je omogućeno je aktivno učešće u obezbjeđenju kvaliteta, involvirani su u upravljačke structure fakulteta, omogućen je uvid u sva dokumenta koja se tiču internog i eksternog evaluiranja, kao i da se mogu obratiti nadležnim službama (dekan, rukovodiocima katedri, koordinatorima) i podnijeti zahtjev ili zatražiti razgovor na temu koja se direktno odnosi na pitanje kvaliteta kompletnog procesa studija.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Politika podržava akademski integritet i slobode, pri čemu se budno pazi na mogućnost pojave akademskih prevara.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<i>Komentar</i> Politika fakulteta i dokumenta fakulteta afirmišu akademske slobode i akademski integritet. Pravila organizacije nastave na pojedinim disciplinama su u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju,		

u okviru kojih predmetni nastavnik i saradnik imaju svu slobodu da kreiraju i implementiraju ideju discipline na način koji treba da podstakne studenta da aktivno učestvuje u svim aktivnostima. Na magistarskim studijama svaki rad prolazi obavezni test na plagijarizam.

Komisija je mišljenja da se na Fakultetu poštuju principi slobode naučnog i umjetničkog stvaralaštva u duhu otvorenog, objektivnog i poštenog istraživanja, rada i prenošenja znanja.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Politika štiti od netolerantnosti bilo koje vrste ili diskriminacije usmjerene protiv studenata ili zaposlenih.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Na nivou Fakulteta usvojen je Etički kodeks, kojim se definiše da se svim članovima/članicama fakultetske zajednice jamči se djelovanje u skladu sa sposobnostima i sloboda u stepenu u kojem ne ograničavaju slobodu drugih osoba. Svi studenti i zaposleni imaju ravnopravan tretman i apsolutnu slobodu djelovanja u okviru definisanih pravila.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Politika podržava uključivanje spoljnih aktera u obezbjeđenje kvaliteta.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Fakultet podržava uključivanje spoljnih aktera u obezbjeđenju kvaliteta.

Fakultet je prošao dva ciklusa eksterne EUA evaluacije kvaliteta, kao i nekoliko nivoa akreditacije i reakreditacije.

Takođe, Fakultet sarađuje sa preduzećima i ustanovama u oblastima od interesa za naučni i nastavni rad Fakulteta.

Preporuke u vezi unapređenja standarda

Komisija je mišljenja da je standard 1 - POLITIKA OBEZBJEĐENJA KVALITETA u cijelosti ispunjen.

U cilju daljeg razvoja ustanove utvrđena je preporuka: Strategija obezbjeđenja kvaliteta bazirana je na Zakonu o visokom obrazovanju koji je važio u vrijeme donošenja Strategije, kao i pravilnicima i kriterijumima koji su razvijeni na bazi tog zakona. Komisija smatra da je potrebno da se Strategija ažurira u skladu sa važećim propisima, i prema iskustvu koje je Fakultet za Biznis i turizam stekao na ovom polju

STANDARD 2. IZRADA I ODOBRAVANJE PROGRAMA

Ustanove treba da imaju procese za izradu i odobravanje programa. Programi treba da budu izrađeni na takav način da ispunjavaju ciljeve koji se pred njih postavljaju, kao i predviđene ishode učenja. Kvalifikacije do kojih programi vode treba da budu jasno određene i predstavljene, i da se pozivaju na tačan nivo u okviru nacionalnog kvalifikacionog okvira za visoko obrazovanje, a samim tim i na Kvalifikacioni okvir u Evropskom prostoru visokog obrazovanja.

Smjernice:

Studijski programi predstavljaju suštinu nastavne misije ustanova visokog obrazovanja. Kroz njih se studentima pružaju akademska znanja i vještine, kao i prenosive vještine koje mogu uticati na njihov lični razvoj i naći na primjenu u njihovim budućim karijerama.

Programi:

- sadrže opšte programske ciljeve usklađene sa institucionalnom strategijom i imaju jasno utvrđene planirane ishode učenja;
- izrađuju se u saradnji sa studentima i ostalim akterima;
- imaju koristi od spoljne ekspertize i referenci;
- odražavaju četiri svrhe visokog obrazovanja Savjeta Evrope (vidjeti Područje primjene i koncepti);
- izrađuju se tako da omogućavaju nesmetano napredovanje studenata kroz studije;
- definišu očekivano opterećenje studenata, npr. pomoću ECTS kredita;
- obuhvataju dobro strukturirane prilike za praksu gdje je to primjereno;
- podliježu procesu formalnog odobravanja u okviru ustanove.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Studijski program sadrži opšte programske ciljeve usklađene sa institucionalnom strategijom i ima jasno utvrđene planirane ishode učenja.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
Komentar Komisija smatra da studijski program Fakulteta sadrži opšte programske ciljeve usklađene sa institucionalnom strategijom i ima jasno utvrđene planirane ishode učenja. Cilj studijskog programa je podizanje nivoa znanja, stručnosti i kompetentnosti studenata, odnosno sticanje savremenih znanja i vještina iz oblasti turizma i ugostiteljstva.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Studijski program se izrađuje u saradnji sa studentima i ostalim akterima.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
Komentar		

Studenti transparentno učestvuju u radu svih organa Fakulteta. Na osnovu dostupnih informacija može se zaključiti da se studijski program izrađuje u saradnji sa studentima i ostalim akterima (predstavnici privrede, lokalne zajednice), što je i utvrđeno aktima Fakulteta.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Studijski program ima koristi od spoljne ekspertize i referenci.	Ispunjeno <u>Djelimično ispunjeno</u> Nije ispunjeno	Potreban
<i>Komentar</i> Od svog osnivanja, Fakultetu razvija tijesnu saradnju sa hotelsko-turističkom privredom. Fakultet je učestvovao u manjem broju međunarodnih projekata. Stiče se utisak da fakultet ima koristi od spoljne saradnje i ekspertize za unapređenje studijskih programa.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Studijski program odražava četiri svrhe visokog obrazovanja Savjeta Evrope (vidjeti Područje primjene i koncepti).	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<i>Komentar</i> Sistem obezbjeđenja kvaliteta na Fakultetu zasnovan je na principima Standarda i smjernica za obezbjeđivanje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area (ESG)). Studijski programi odražava četiri svrhe visokog obrazovanja Savjeta Evrope: 1. Određuje se zajednički okvir za sisteme obezbjeđivanja kvaliteta za učenje i podučavanje na evropskom, državnom i institucionalnom nivou 2. Omogućava se obezbjeđivanje i poboljšanje kvaliteta visokog obrazovanja u Evropskom prostoru visokog obrazovanja 3. Podržava se uzajamno povjerenje, što omogućava priznavanje i mobilnost unutar i preko državnih granica 4. Pružaju se informacije o obezbjeđenju kvaliteta EHEA.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Studijski program izrađuje se tako da omogućava nesmetano napredovanje studenata kroz studije.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<i>Komentar</i> Komisija smatra da studijski program omogućava nesmetano napredovanje studenata tokom studija. Nastavni plan je koncipiran tako da učenje kreće od osnovnih predmeta, a specijalističke discipline se javljaju u višim semestrima tj. na višim godinama studija. Nastavnici navode da su za konsultacije studentima dostupni gotovo 24 sata dnevno.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju

f. Studijski program definiše očekivano opterećenje studenata, npr. pomoću ECTS kredita.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

U kurikulumima predmeta opisuju se ciljevi predmeta, literatura i način ocjenjivanja uz opterećenje izraženo brojem ECTS kredita. Fond časova i broj ECTS kredita po predmetima određen je u skladu sa ukupnim normama predviđenim Zakonom o visokom obrazovanju i internim aktima Fakulteta.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
g. Studijski program obuhvata dobro strukturirane prilike za praksu gdje je to primjereno.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Na Fakultetu za biznis i turizam - Budva praktična nastava iznosi najmanje 25% u odnosu na ukupnu opterećenost studenta po predmetima tj. godini, shodno ishodima učenja za pojedini studijski program. Studenti imaju praksu u hotelsko – turističkim preduzećima, turističkim organizacijama, ugostiteljskim objektima itd. Pored toga, na časovima se često koristi metoda fokus grupa kojom profesori i studenti dolaze do praktičnih rješenja menadžerskih problema u turizmu i ugostiteljstvu.

Komisija smatra da studijski program veoma dobro obuhvata praksu.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
h. Studijski program podliježe procesu formalnog odobravanja u okviru ustanove.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Vijeće Fakulteta uređuje studijski program i sadržaj Nastavnog plana i programa studija. Vijeće može donijeti odluku o osnivanju novih studijskih programa u okviru institucije, pa Komisija smatra da postoji proces formalnog odobravanja studijskih programa Fakulteta za biznis i turizam Budva.

Preporuke u vezi unapređenja standarda

Komisija je mišljenja da je standard 2 ispunjen.

STANDARD 3. UČENJE, NASTAVA I PROVJERA ZNANJA USMJERENI NA STUDENTA

Ustanove treba da osiguraju da se programi izvode na način kojim se studenti podstiču na preuzimanje aktivne uloge u kreiranju procesa učenja, te da provjera znanja studenata odražava takav pristup.

Smjernice:

Učenje i nastava usmjereni na studenta imaju važnu ulogu u stimulanju motivacije studenata, njihove samorefleksije i angažovanosti u procesu učenja. To podrazumijeva pažljivo razmatranje izrade i izvođenja studijskih programa i ocjenu ishoda.

Implementacija procesa učenja i nastave usmjerenih na studenta, uključuje:

- poštovanje i prilagođavanje različitostima studenata i njihovih potreba, omogućavajući fleksibilne putanje učenja;
- razmatranje i korišćenje različitih načina izvođenja nastave, gdje je prikladno;
- fleksibilno korišćenje raznih pedagoških metoda;
- redovno vrednovanje i prilagođavanje načina izvođenja nastave i pedagoških metoda;
- podsticanje osjećaja samostalnosti kod učenika, osiguravajući pri tom adekvatne smjernice i podršku od strane nastavnog osoblja;
- promovisanje uzajamnog poštovanja u odnosu između studenata i nastavnika;
- odgovarajuće postupke za rješavanje po prigovorima studenata.

Imajući u vidu značaj provjere znanja za napredovanje studenata kroz studije i za njihove buduće karijere, u okviru procesa za obezbjeđenja kvaliteta za provjeru znanja vodi se računa o sljedećem:

- lica koja vrednuju studente su upoznata sa postojećim metodama testiranja i ispitivanja i pruža im se podrška za razvoj vlastitih vještina u toj oblasti;
- kriterijum i metode za provjeru znanja, kao i kriterijum za ocjenjivanje, unaprijed se objavljuju;
- provjera znanja omogućava studentima da pokažu u kojoj mjeri su planirani ishodi učenja postignuti. Studenti dobijaju povratne informacije koje su, ukoliko je to potrebno, povezane sa savjetima o procesu učenja;
- gdje je to moguće, provjeru znanja vrši više od jednog ispitivača;
- pravila o provjeri znanja u obzir uzimaju olakšavajuće okolnosti;
- provjera znanja se dosljedno i pravedno primjenjuje na sve studente i sprovodi se u skladu sa navedenim procedurama;
- postoji formalna procedura za žalbe studenata.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Kod učenja i nastave poštuje se i prilagođava različitostima studenata i njihovim potrebama, omogućavajući fleksibilne putanje učenja.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Kod nastave i učenja poštuju se različitosti studenata. Zbog rada u malim grupama i korištenja mentorske nastave, olakšano je individualno praćenje studenata.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Kod učenja i nastave razmatraju se i koriste različiti načini izvođenja nastave, gdje je prikladno.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Fakultet koristi klasične i savremene oblike nastave, sa naglaskom na modelitete putem e-platforme (razvijen je sistem učenja na daljinu - Distance Learning System - DLS).

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
Kod učenja i nastave fleksibilno se koriste razne pedagoške metode.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Nastavnici i saradnici koriste različite pedagoške metode, uz efikasnu primjenu koncepta mentorskog rada, individualnih i grupnih konsultacija i vannastavnih aktivnosti. Fleskibilnost se ogleda i u usvajanju inovativnih pedagoških metoda digitalnog doba.

Na Vijeću Fakulteta prate se rezultati anketiranja studenata i kad je riječ o uspješnosti nastave, što omogućava korekciju propusta.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Kod učenja i nastave redovno se vrednuju i prilagođavaju načini izvođenja nastave i pedagoške metode.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Na Fakultetu se vrši kontinuirana evaluacija nastavnika i saradnika, a kod nastave i učenja analiziraju se efekti pojedinih načina izvođenja uz praćenje odgovarajućih standarda. Različite nastavne i vannastavne aktivnosti, podstiču učenje i samostalan rad studenata. Vježbe, seminarski radovi, fokus grupe, debate, analiza studija slučaja predstavljaju neke od oblika nadogradnje znanja studenata.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Kod učenja i nastave podstiče se osjećaj samostalnosti kod učenika, osiguravajući pritom adekvatne smjernice i podršku od strane nastavnog osoblja.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Nakon razgovora sa predstavnicima studenata, Komisija zaključuje da se kod učenja i nastave podstiče osjećaj samostalnosti kod studenata, uz osiguravanje odgovarajućih smjernica i podrške od strane nastavnog osoblja.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Kod učenja i nastave promoviše se uzajamno poštovanje između učenika i nastavnika.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Nakon razgovora sa predstavnicima studenata, Komisija zaključuje da se na Fakultetu kreira organizaciona kultura koja uključuje uzajamno poštovanje studenata i nastavnog osoblja.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Kod učenja i nastave postoje odgovarajući postupci za rješavanje po prigovorima studenata.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Shodno aktima Fakulteta, studenti svoje primjedbe mogu izložiti usmeno ili pismeno menadžmentu institucije. Administracija fakulteta u tom pogledu pruža punu pomoć studentima, kako bi se sprovele odgovarajuće procedure.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
g. Lica koja vrednuju studente su upoznata sa postojećim metodama testiranja i ispitivanja i pruža im se podrška za razvoj vlastitih vještina u toj oblasti.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Na osnovu razgovora sa studentima i priložene dokumentacije može se zaključiti da su lica koja vrednuju studente upoznata sa postojećim metodama testiranja i ispitivanja.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
h. Kriterijum i metode za provjeru znanja, kao i kriterijum za ocjenjivanje, unaprijed se objavljuju.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Shodno odredbama Zakona o visokom obrazovanju, Statuta Fakulteta i pravilnika, određena su pravila ocjenjivanja. Pomenutim pravilima precizno se utvrđuju uslovi i način polaganja ispita,

odnosno ocjenjivanja studenata. Na početku semestra, studenti se direktno upoznaju sa načinima provjere znanja i ocjenjivanja za svaki predmet.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
i. Provjera znanja omogućava studentima da pokažu u kojoj mjeri su planirani ishodi učenja postignuti. Studenti dobijaju povratne informacije, koje su, ukoliko je to potrebno, povezane sa savjetima o procesu učenja.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Komisija smatra da provjera znanja omogućava studentima da pokažu u kojoj mjeri su postignuti planirani ishodi učenja. Na osnovu razgovara sa studentima, zaključak je da oni dobijaju povratne informacije koje uključuju eventualne savjete o procesu učenja.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
j. Gdje je to moguće, provjeru znanja vrši više od jednog ispitivača.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Pored profesora, saradnici u nastavi se uključuju u proces ocjenjivanja gdje je to moguće, ali konačnu ocjenu i bodove potvrđuju predmetni profesori.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
k. Pravila o provjeri znanja u obzir uzimaju olakšavajuće okolnosti.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

U situacijama kada je to neophodno, pravila o provjeri znanja uzimaju u obzir olakšavajuće okolnosti. Te situacije su vezane za odlaganje ispita kada je opravdano, organizovanje dodatnih ispita i kolokvijuma itd.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
l. Provjera znanja se dosljedno i pravedno primjenjuje na sve studente i sprovodi se u skladu sa navedenim procedurama.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Aktima Fakulteta definisana su pravila ocjenjivanja. Studenti se na prvoj godini upoznaju sa modalitetima provjere znanja, dok student na višim godinama već generacija poznaju pravila ocjenjivanja.

Na osnovu dostupnih informacija, Komisija smatra da se provjera znanja vrši dosljedno, primjenjuje pravedno na sve studente i sprovodi u skladu sa navedenim procedurama.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
m. Postoji formalna procedura za žalbe studenata.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	<u>Eliminacioni</u>

Komentar

Studenti imaju mogućnost podnošenja prigovora, odnosno žalbe. Formalna procedura za žalbe propisana je Statutom i pravilnicima Fakulteta za biznis i turizam - Budva.

Preporuke u vezi unapređenja standarda

Komisija je mišljenja da je standard 3 u potpunosti ispunjen.

STANDARD 4. UPIS STUDENATA, NJIHOVO NAPREDOVANJE KROZ STUDIJE, PRIZNAVANJE I SERTIFIKACIJA

Ustanove treba na dosljedan način da primjenjuju prethodno definisane i objavljenje propise koji obuhvataju sve faze studiranja, odnosno upis studenata, njihovo napredovanje kroz studije, priznavanje i sertifikaciju.

Smjernice:

Obezbjedivanje uslova i podrške koji su neophodni za napredovanje studenata kroz akademsku karijeru je u najboljem interesu svakog pojedinačnog studenta, programa, ustanove i sistema. Od ključnog je značaja da procedure upisa, priznavanja i završetka studija budu primjerene svrsi, naročito kada su studenti mobilni u okviru jednog ili više sistema visokog obrazovanja.

Važno je da se politike pristupa, procesi i kriterijum za upis sprovode dosljedno i na transparentan način, i da je obezbijeđeno upoznavanje studenata sa radom ustanove i uvođenje u program.

Ustanove treba da uspostave i procese i instrumente za prikupljanje, praćenje i reagovanje na informacije o napredovanju studenata kroz studije.

Pravično priznavanje visokoškolskih kvalifikacija, perioda studija i prethodnog učenja, uključujući priznavanje neformalnog i informalnog učenja, predstavljaju osnovne komponente za osiguravanje napredovanja studenata kroz studije, pri čemu se promoviše mobilnost. Odgovarajuće procedure za priznavanje, oslanjaju se na:

- usklađenosti institucionalne prakse priznavanja sa principima Lisabonske konvencije o priznavanju;
- saradnju sa drugim ustanovama, agencijama za obezbjeđenje kvaliteta i nacionalnim ENIC/NARIC centrom, u cilju osiguravanja dosljednog priznavanja u cijeloj zemlji.

Diplomiranje predstavlja kulminaciju perioda studiranja studenata. Studenti treba da dobiju dokumentaciju kojom se obrazlaže koje su kvalifikacije stekli, uključujući postignute ishode učenja i kontekst, nivo, sadržaj i status studija koje su pohađali i koje su uspješno završili.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Politike pristupa, procesi i kriterijum za upis sprovode se dosljedno i na transparentan način. Obezbijeđeno je upoznavanje studenata sa radom ustanove i uvođenje u program.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
Komentar Upisna politika (broj studenata za upis), procesi i kriterijumi definisani su Pravilnikom o uslovima, kriterijumima i postupku upisa u prvu i treću godinu studija. Politike pristupa, procesi i kriterijum za upis sprovode dosljedno i na transparentan način.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Ustanova uspostavlja procese i instrumente za prikupljanje, praćenje i reagovanje na informacije o napredovanju studenata kroz studije.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Postoje uspostavljeni procesi i instrumenti za prikupljanje, praćenje i reagovanje na informacije o napredovanju studenata kroz studije. Rad i zalaganje studenata prati se i ocjenjuje kontinuirano u toku semestra i na završnom ispitu. Takođe, sprovodi se i anketiranje studenata.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Institucionalna praksa priznavanja je u skladu sa principima Lisabonske konvencije o priznavanju.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Na Fakultetu je prisutna institucionalna praksa priznavanja u skladu sa principima Lisabonske konvencije o priznavanju.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Saradnja sa drugim ustanovama, agencijama za obezbjeđenje kvaliteta i domaćim ENIC/NARIC centrom, u cilju osiguravanja dosljednog priznavanja u cijeloj zemlji.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Fakultet je u pogledu mobilnosti nastavnika i saradnika ostvario saradnju sa brojnim inostranim univerzitetima i fakultetima. Fakultet ima saradnju i komunikaciju sa ENIC Centrom po pitanju priznavanja inostranih diploma u cilju nastavka studija.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Po završetku programa, studenti dobijaju dokumentaciju kojom se obrazlaže koje su kvalifikacije stekli, uključujući postignute ishode učenja i kontekst, nivo, sadržaj i status studija koje su pohađali i koje su uspješno završili.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Po završetku programa, studenti dobijaju diplomu i dopune diplome (supplement). Diplomom i dopunom diplome studenti dobijaju informacije o kvalifikacijama koje su stekli, nivo, sadržaj, status studija koje su pohađali.

Preporuke u vezi unapređenja standarda

Komisija je mišljenja da je standard 4 - UPIS STUDENATA, NJIHOVO NAPREDOVANJE KROZ STUDIJE, PRIZNAVANJE I SERTIFIKACIJA u cijelosti ispunjen.

STANDARD 5. NASTAVNO OSOBLJE

Ustanove treba da osiguraju kompetentnost svog nastavnog osoblja. Treba da primjenjuju pravične i transparentne procese prilikom zapošljavanja i razvoja zaposlenih.

Smjernice:

Uloga predavača je od ključnog značaja za stvaranje kvalitetnog iskustva studiranja i omogućavanja sticanja znanja, kompetencija i vještina. Sve raznovrsnija studentska populacija i veća usredsređenost na ishode učenja zahtijeva učenje i nastavu usmjerene na studenta, pa se time i uloga nastavnika mijenja (vidjeti Standard 1.3).

Ustanove visokog obrazovanja su najodgovornije za kvalitet svojih zaposlenih i pružanje odgovarajućeg okruženja za efikasno obavljanje posla.

Takvo okruženje:

- uspostavlja i pridržava se jasnih, transparentnih i pravičnih procesa za zapošljavanje i uslova zapošljavanja u okviru kojih se prepoznaje značaj podučavanja;
- nudi i promoviše mogućnosti za profesionalni razvoj nastavnog osoblja;
- podstiče naučne aktivnosti radi jačanja veze između obrazovanja i istraživanja;
- podstiče inovacije u nastavnim metodama i korišćenje novih tehnologija.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Ustanova uspostavlja i pridržava se jasnih, transparentnih i pravičnih procesa za zapošljavanje i uslova zapošljavanja koji prepoznaju značaj podučavanja.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<i>Komentar</i> Ustanova je definirala proces zapošljavanja i angažiranja Statutom i Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta. Sistematizacijom je definiran potrebn broj izvršilaca (nastavnika, saradnika, i vannastavnog osoblja), kao i potrebni uslovi za rad na određenom mjestu sa opisom poslova i zadataka.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
g. Ustanova nudi i promoviše mogućnosti za profesionalni razvoj nastavnog osoblja.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<i>Komentar</i> Ustanova omogućuje razmjenu i profesionalni razvoj putem programa razmjene. Fakultet posjeduje plan usavršavanja kadrova i učešća osoblja na referentnim aktivnostima. Implementaciju ovog plana prati nastavno-naučno vijeće ustanove.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju

h. Ustanova podstiče naučne aktivnosti radi jačanja veze između obrazovanja i istraživanja.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<i>Komentar</i> Nastavno osoblje aktivno učestvuje u nacionalnim i međunarodnim naučno-istraživačkim i umjetničkim projektima čiji je nosilac ustanova. Osoblje Fakulteta učestvuje u istraživanju i pisanju radova u međunarodnim naučnim časopisima i konferencijama. Plan naučno-istraživačkih projekata je definisan Programom naučnoistraživačke djelatnosti za period 2017-2021 te je predviđeno i učešće studenata doktorskih studija. Ustanova je uspjela privući finansijska sredstava od strane raznih ministarstava i inostranih organizacija za svrhu naučnoistraživačke djelatnosti		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
i. Ustanova podstiče inovacije u nastavnim metodama i korišćenje novih tehnologija.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<i>Komentar</i> Ustanova podstiče razvoj nastavnih metoda. Velika pažnja se posvećuje praktičnoj nastavi i spremnosti studenata za izazove na tržištu rada.		

Preporuke u vezi unapređenja standarda

Komisija je mišljenja da je standard 5 - NASTAVNO OSOBLJE u cijelosti ispunjen.

U cilju daljeg razvoja ustanove preporuke Komisije su:

Fakultet bi trebalo u narednom periodu formalizirati postupak inoviranja nastavnih metoda tako što će redovno kreirati i usvajati Izvještaj o izvršenom inoviranju nastavnih metoda i korištenju novih tehnologija.

Zaposleni nastavnici i saradnici na Fakultetu za biznis i turizam trebali bi u narednoj školskoj godini da se više angažuju po pitanju odlazne i dolazne mobilnosti, i realizacije programa mobilnosti - Erasmus, CEEPUS i dr.

STANDARD 6. RESURSI ZA UČENJE I PODRŠKA STUDENTIMA

Ustanove treba da na odgovarajući način finansiraju aktivnosti učenja i nastave i da obezbijede adekvatne i lako dostupne resurse za učenje, kao i podršku studentima.

Smjernice:

U cilju pružanja optimalnog iskustva studiranja, ustanove obezbjeđuju niz resursa radi pružanja podrške u učenju. Ovi resursi su različiti, od fizičkih resursa, poput biblioteka, sredstava za učenje i informatičke infrastrukture, do ljudske podrške u vidu mentora i drugih savjetnika. Uloga službi za pružanje podrške od naročitog je značaja kod omogućavanja mobilnosti studenata u okviru jednog ili više sistema visokog obrazovanja.

Potrebe raznovrsne studentske populacije (kao što su zreli, vanredni, zaposleni i studenti iz inostranstva, kao i studenti sa invaliditetom), te prelazak na učenje usmjereno na studenta i fleksibilne modele učenja i nastave, uzimaju se u obzir prilikom raspodjele, planiranja i obezbjeđivanja resursa za učenje i pružanje podrške studentima.

Aktivnosti i sredstva za pružanje podrške mogu se organizovati na različite načine, u zavisnosti od konteksta ustanove. Međutim, kroz unutrašnje obezbjeđenje kvaliteta osigurava se da svi resursi budu primjereni svrsi, dostupni, te da studenti budu informisani o servisima koji su im na raspolaganju.

Uloga pomoćnog i administrativnog osoblja je izuzetno važna za pružanje usluga podrške, zbog čega treba da bude kvalifikovano i da ima mogućnosti za razvoj svojih kompetencija.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Ustanova obezbjeđuje niz resursa radi pružanja podrške u učenju.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<i>Komentar</i> U cilju pružanja podrške studentima, na Fakultetu su obezbijeđeni svi neophodni resursi, počev od prostornih kapaciteta korišćenja amfiteatra, računarske sale, učionica, biblioteke, kancelarije za konsultacije za potrebe nastave i vježbi, odnosno nepohodnog prostora za studente. Savremenom ICT tehnologijom prostorije su opremljene sa adekvatnom računarskom opremom. Fakultet posjeduje elektronsku biblioteku sa preko 200 naslova, koje studenti mogu koristiti za proces učenja i izrade završnih radova. Razvijen je i sistem učenja na daljinu Distance Learning System (DLS) zasnovan na korišćenju ICT tehnologija, gdje se omogućava pristup svim neophodnim informacijama od strane profesora i studenata. Fakultet obezbjeđuje i druge resurse podrške u učenju: pomoć studentima u nastavnim aktivnostima putem savjetovanja, mentorskog rada, konsultacija (pojedinačne ili grupne), pomoć u vannastavnim aktivnostima kao profesionalno usmjeravanje, što potvrđuje da su profesori i saradnici i stručne službe Fakulteta na raspolaganju 24 časa dnevno – neposredno na Fakultetu ili preko email-a.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju

b. Ustanova uzima u obzir potrebe raznovrsne studentske populacije, te prelazak na učenje usmjereno na studenta i fleksibilne modele učenja i nastave, prilikom raspodjele, planiranja i obezbjeđivanja resursa za učenje i pružanje podrške studentima.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
Komentar Komisija je je mišljenja da Fakultet prati savremene metode rada usmjerenih na fleksibilnom modelu učenja, gdje se daje akcenat na dodatne vještine i sposobnosti koje student stiče tokom studija e-platforma. Putem elektronskih platformi odvija se kompletna komunikacija i distribucija nastavnog materijala. Fakultet posvećuje pažnju novim metodama i sistemom rada, a student se nalazi u centru tog sistema. U pripremi je postupak za licenciranje programa cjeloživotnog obrazovanja, koji će pored studijskih programa činiti dodatni vid usavršavanja kako studenata, tako i drugih zainteresovanih kandidata, s ciljem unapređivanja znanja, vještina i sposobnosti u određenim oblastima.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Kroz unutrašnje obezbjeđenje kvaliteta osigurava se da svi resursi budu primjereni svrsi, dostupni, te da studenti budu informisani o uslugama koje su im na raspolaganju.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
Komentar Putem e-platforme, studenti mogu pronaći raspored nastave, konsultacija, novosti i dešavanja, sve u vezi nastavnih i vannastavnih aktivnosti. Razvijen je informacioni sistem koji se u velikoj mjeri bazira na internetu, upotrebom službenog email servisa putem kojih se obavlja zvanična korespodencija, ali i putem telefona, direktni kontakt. Takođe, djelatnost se prezentuje javnosti korišćenjem širokog spektra komunikacionih medija, tj. preko društvenih mreža (Facebook, Instagram i sl) i viber grupe preko računara. Prepoznaje se značaj sistema dodatne edukacija i usavršavanja, čime Fakultet pruža podršku studentima, da svi resursi budu svrsi dostupni, da na vrijeme studenti budu informisani o svim uslugama.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Administrativno osoblje i osoblje za pružanje usluga podrške je kvalifikovano i ima mogućnosti za razvoj svojih kompetencija.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
Komentar		

Komisija je mišljenja da Fakultet posjeduje administrativno stručni kadar i kvalifikovano administrativno osoblje, gdje se CV biografije profesora i saradnika mogu pogledati na web adresi www.fbt-budva.com.

Struktura administrativnog kadra i osoblja za dijeljenje znanja i podrške studentima je adekvatna i radi na konstantnom razvoju i usavršavanju, pohađanjem seminara i obuka i ima mogućnost za razvoj svojih kompetencija. Oni imaju ključnu ulogu kako u unapređenju kvaliteta obrazovnog sistema, tako i u sprovođenju reformi zasnovanih na znanju.

Da bi se obezbijedilo dalje usavršavanje profesora, potrebno je razviti koherentnu i adekvatnu strategiju cjeloživotnog učenja, koje uključuju i pedagošku obuku i obuku na nivou predmeta, treba da budu dostupne tokom cjele karijere i adekvatno prepoznate.

Preporuke u vezi unapređenja standarda

Komisija je mišljenja da je standard 6 – „Resursi za učenje i podrška studentima“ u cjelosti ispunjen.

Preporuka: Iako je Statutom Fakulteta (član 35) definisan postupak učenja na daljinu (Distance Learning System), prijedlog da se posebnim aktom, pravilnikom, definišu detaljnija pravila u vezi učenja na daljinu, koja obuhvataju pravila za dostavljanje materijala za učenje, održavanje online konsultacija, mentorskog rada sa profesorima i saradnicima, način polaganja ispita.

Takođe, Fakultet bi rebalo u narednoj školskoj godini da se više angažuju po pitanju odlazne i dolazne mobilnosti studenata, i realizacije programa mobilnosti - Erasmus, CEEPUS i dr.

STANDARD 7. UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA

Ustanove treba da osiguraju prikupljanje, analiziranje i korišćenje relevantnih informacija, u cilju efikasnog upravljanja programima i drugim aktivnostima.

Smjernice:

Pouzdana podaci su ključni za donošenje utemeljenih odluka da bi se znalo šta dobro funkcioniše a šta zahtijeva dodatnu pažnju. Efikasni procesi za prikupljanje i analizu informacija o studijskim programima i druge aktivnosti doprinose sistemu unutrašnjeg obezbjeđenja kvaliteta.

Koje informacije se prikupljaju u određenoj mjeri zavisi od vrste i misije ustanove. Sljedeći podaci su od značaja:

- ključni indikatori uspješnosti;
- profil studentske populacije;
- napredovanje studenata kroz studije, stopa uspješnosti i napuštanja studija;
- zadovoljstvo studenata studijskim programima;
- dostupni resursi za učenje i podršku studentima;
- karijerne putanje svršenih studenata.

Mogu se koristiti različite metode prikupljanja informacija. Važno je da su studenti i zaposleni uključeni u pružanje i analizu informacija i u planiranje naknadnih aktivnosti.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
• Ustanova obezbjeđuje informacije o ključnim indikatorima uspješnosti.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar:

Ustanova ostvaruje standard kroz postupak Samovrjednovanja kvaliteta nastave i istraživanja koji se bazira na Smjernicama za razvoj fakulteta i Strategiji obezbjeđenja kvaliteta. Godišnje sprovođenje ovog postupka je obavezno, a u skladu sa potrebama organizuje se i češće. Kao dopunsko sredstvo za unapređenje predmetnog standarda koristi se semestralno anketiranje studenta u skladu sa Pravilima studiranja.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
• Ustanova obezbjeđuje informacije o profilu studentske populacije.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Prilikom upisa studenata na fakultet popunjava se tkz. SV 20 obrazac, koji sadrži čitav spektar informacija o studentu, na osnovu kojeg se kasnije rade različite profilacije studenata čije namjene mogu biti brojne. Podaci se unose u sistem studentske službe.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
Ustanova obezbjeđuje informacije o napredovanju studenata kroz studije, stopi uspješnosti i napuštanja studija.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<i>Komentar</i> Ovi podaci se dobijaju iz informativnog sistema studenata. Obično se presjeci sa ovim informacijama prave krajem školske godine. Na taj način se utvrđuje stopa uspješnosti, stopa napuštanja i stopa privremenog pauziranja. Kao dodatni instrument utvrđivanja napredovanja studenata koristi se i anketiranje studenata.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
Ustanova obezbjeđuje informacije o zadovoljstvu studenata studijskim programima.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<i>Komentar</i> Zadovoljstvo studenata studijskim programima i nastavnim kadrom se sprovodi semenstralno na osnovu ankete u skladu sa Pravilima studiranja. Uobičajan odaziv na anketu je 10 -15% studentske populacije.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Ustanova obezbjeđuje informacije o dostupnim resursima za učenje i podršku studentima.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<i>Komentar</i> Na početku studiranja, novoupisani student dobija obuku vezanu za način korištenja DLS platforme i načina komunikacije sa nastavnim i administrativnim kadrom na fakultetu. Osnovni alat komunikacije studenta sa fakultetom je upravo DLS platforma koja je, kao informaciona platforma, prilagodjena načinu rada fakulteta i time veoma dobro podržava komunikaciju fakulteta, sa raznih nvoa, sa studentima. Studenti su izrazili posebno zadovoljstvo u odnosu na ažurnost u informisanju kako od nastavnog tako i od administrativnog kadra sa fakulteta.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Ustanova obezbjeđuje informacije o karijernim putanjama svršenih studenata.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban
<i>Komentar</i> Fakultet priprema Pravilnik o alumni i anketu za svršene studente, koji će pomoći u formalizaciji kontataka sa bivšim studentima, sa kojima već postoji dobra saradnja. Uprava faulteta je istakla da će dati prioritet formulisanju i uspostavljanju ovog procesa.		

Komisija je mišljenja da je standard 7. "UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA" ispunjen.

Korišćenje podataka: Ono što je evidentno jeste da fakultet ima dobro razvijene postupke prikupljanja i obrade podataka u svim potrebnim sferama. Preporuka za poboljšanje se odnosi na upotrebu podataka. Trenutno je ona više statičke, nego dinamičke prirode. Bolja upotreba postojećih podataka doprinijela bi s jedne strane, unapređenju kvaliteta rada fakulteta, a s druge strane, unapređenju pozicioniranja fakulteta na tržištu visokog obrazovanja u Crnoj Gori.

Anketiranje studenata: Ankete su sveobuhvatne i sa dobrom frekvencijom. Preporuke za unapređenje se odnose na iznalaženje načina za povećanjem broja studenata koji će odgovoriti na anketu. Jedan od mogućih načina, što je bio i predlog jednog od profesora, odnosi se na model koji se koristi na fakultetu u Opatiji.

Saradnja sa svršenim studentima: iz razgovora sa upravom i profesorima fakulteta, čini se da postoji jako lijepa saradnja sa bivšim studentima, među kojima ima veoma uspješnih. Preporuka se odnosi na davanje prioriteta u formalizaciji i uspostavljanju ovog procesa, čime bi se poboljšala sveobuhvatnost, odnosno prikupile informacije o većem broju pripadnika ove populacije i njihovom profesionalnom napredovanju. Saradnja sa bivšim studentima može biti od višestrukog značaja i za fakultet i za bivše studente.

STANDARD 8. INFORMISANJE JAVNOSTI

Ustanove treba da objavljuju informacije o svojim aktivnostima i programima koje realizuju, koje su jasne, tačne, objektivne, aktuelne i lako dostupne.

Smjernice:

Informacije o aktivnostima ustanove korisne su za buduće i sadašnje studente, kao i za svršene studente, druge zainteresovane strane i javnost.

Stoga, ustanove pružaju informacije o svojim aktivnostima, kao i programima koje nude i kriterijumima za upis, planiranim ishodima učenja tih programa, kvalifikacijama koje dodjeljuju, procedurama za izvođenje nastave, učenje i provjeru znanja koja se koriste, stopama prolaznosti i prilikama za učenje koje su na raspolaganju njihovim studentima, kao i informacije o zapošljavanju svršenih studenata.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
Ustanova pruža informacije o svojim aktivnostima i programima koje nudi, kao i kriterijumima za upis, planiranim ishodima učenja tih programa, kvalifikacijama koje dodjeljuju, procedurama za izvođenje nastave učenja i provjeru znanja koja se koriste, stopama prolaznosti i prilikama za učenje koje su na raspolaganju njihovim studentima, kao i informacije o zapošljavanju diplomaca.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<i>Komentar</i>		
Ustanova pruža adekvatno informisanje preko internih (DLS platforma) i eksternih kanala (WEB site, lokalni mediji, strukovna udruženja, CTO, društvene mreže (facebook, instagram), predstavljanje srednjim školama, sajmovi, skupovi obrazovanja, brošure i flajeri).		
<i>Preporuke u vezi unapređenja standarda</i>		
Komisija je mišljenja da je standard 8. "INFORMISANJE JAVNOSTI" u cijelosti ispunjen.		
Preporuka se odnosi na upotrebu informacija o profesionalnom napredovanju svršenih studenata kroz tkz. svjedočenja, odnosno, prezentiranje ličnih iskustava, koji bi služili za promociju fakulteta i bolje pozicioniranje na tržištu visokoškolskog obrazovanja.		

STANDARD 9. KONTINUIRANO PRAĆENJE I PERIODIČNO REVIDIRANJE PROGRAMA

Ustanove treba da prate i periodično revidiraju svoje programe kako bi osigurale postizanje ciljeva koji su pred njih postavljeni i odgovorile na potrebe studenata i društva. Revidiranje treba da bude usmjereno na kontinuirano poboljšanje programa. O aktivnostima koje se planiraju ili preduzimaju kao rezultat tih aktivnosti, potrebno je obavijestiti sve aktere na koje se one odnose.

Smjernice:

Cilj redovnog praćenja, provjere i revidiranja studijskih programa je da se osigura njihova adekvatna realizacija i da se stvori efikasno okruženje za učenje i podršku studentima.

Time je obuhvaćena evaluacija:

- sadržaja programa u svjetlu najnovijih istraživanja u datoj disciplini, čime se osigurava savremenost programa;
- promjenjivih potreba društva;
- opterećenja studenata, njihovog napredovanja kroz studije i završetak studija;
- efikasnosti procedura za provjeru znanja studenata;
- studentskih očekivanja, potreba i zadovoljstva programom;
- okruženja za učenje i službi za pružanje podrške, te njihove primjerenosti svrsi programa.

Programi se redovno pregledaju i revidiraju, u šta su uključeni studenti i druge zainteresovane strane. Prikupljene informacije se analiziraju, a program se prilagođava kako bi se osigurala njegova savremenost. Objavljaju se revidirane specifikacije programa.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
a. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju sadržaj programa u svjetlu najnovijih istraživanja u datoj disciplini, čime se osigurava savremenost programa.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Važnost kvalitete studijskih programa istaknuta je u strategiji obezbjeđenja kvaliteta Fakulteta. Ustanova kontinuirano prati zadovoljstvo studenata putem anketiranja. Rezultati anketa se analiziraju na sjednici nastavno-naučnog vijeća. Za svaki studijski program imenovan je rukovodilac čiji je zadatak koordinacija aktivnosti na studijskom programu i osiguravanje savremenosti programa.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
b. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju promjenjive potrebe društva.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Potreban

Komentar

Ustanova redovno prati društvene potrebe te u skladu s tim usmjerava svoje djelovanje. Sklopljen je niz sporazuma sa hotelskim preduzećima i drugim poslovnim subjektima putem kojih se mogu dobiti informacije o zahtjevima tržišta rada. Na osnovu ovih sporazuma studenti stječu praktična

znanja u spomenutim kompanijama. Pored toga, nastavni plan i program je sa sličnim planovima i programima u oblasti upravljanja u turizmu i hotelijerstvu na fakultetima u međunarodnom i regionalnom okruženju (*Kanada, Amerika, Švajcarska, Opatija, Portorož, Dubrovnik, Vrnjačka Banja, Beograd i Novi Sad*).

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
c. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju opterećenje studenata, njihovo napredovanje kroz studije i završetak studija.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Ustanova aktivno prati opterećenje i uspješnost studenata za svaki pojedinačni predmet. Rukovodstvo Fakulteta vrši uvid u evidenciju održanih časova nastave putem već pominjanih izvještaja o održanim časovima i organizuje tematske sastanke na kojima se evaluira redovnost održavanja nastave, poštovanje rasporeda časova i opterećenost studenata. Pravilima studiranja je definirano da zadaci predviđeni za individualni rad studenta (seminarski, domaći, grafički, projekti i drugo) moraju biti ravnomjerno raspoređeni u toku semestra i da ukupni obim ovih zadataka mora biti usaglašen sa opterećenjem predviđenim na predmetu, saglasno ECTS-u. Dodatno, termini konsultacija se usklađuju sa ostalim nastavnim obavezama studenata.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
d. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju efikasnost procedura za provjeru znanja studenata.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Provjera znanja studenata je uređena Pravilima o studiranju na osnovnim studijima, Pravilima o studiranju na master studijima i Pravilnikom o načinu i postupku ispitivanja i ocjenjivanja. Ustanova prati i evaluira efikasnost procedura za provjeru znanja studenata. Evaluaciju nastave i ispita sprovodi rukovodstvo Fakulteta (dekan, prodekan, rukovodilac studijskog programa). Također, za svaki pojedinačni predmet studenti, putem studentskih anketa, ocjenjuju kvalitetu predmeta, nastavnika, saradnika te jasnoću pitanja i kriterije na završnom ispitu.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
e. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju studentska očekivanja, potrebe i zadovoljstva programom.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Studentske ankete na kraju svakog semestra, učešće predstavnika studenata u tijelima Fakulteta i direktna komunikacija sa studentima predstavljaju osnovne instrumente za praćenje očekivanja, potreba i zadovoljstva programom. Nastavno naučno vijeće, na redovnoj sjednici, analizira rezultate anketa. Na sjednici su prisutni i predstavnici studenata. Podaci o ocjeni za svaki predmet (kurs) unose se u personalni dosije nastavnika, a Dekan u direktnoj komunikaciji sa nastavnicima nastoji korigirati eventualne nedostatke.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
f. Kontinuirano praćenje i periodično revidiranje uključuju okruženje za učenje i službe za pružanje podrške, kao i njihovu primjerenost svrsi programa.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
Komentar Ustanova je obezbijedila fizičke uslove za kvalitetno izvođenje nastavnih aktivnosti u prostorijama Fakulteta (amfiteatar, učionice, informatičku učionicu, biblioteku sa čitaonicom itd.).		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
g. Programi se redovno pregledaju i revidiraju, u šta su uključeni studenti i druge zainteresovane strane.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
Komentar Studenti su aktivno uključeni u revidiranje programa putem direktne komunikacije sa predstavnicima studenta na sjednicama Nastavno-naučnog vijeća i prilikom evaluacije studentskih anketa za pojedinačne predmete.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
h. Prikupljene informacije se analiziraju, a program se prilagođava kako bi se osigurala njegova savremenost.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
Komentar Nastavno-naučno vijeće redovno na kraju svakog semestra vrši analize kako bi se osigurala savremenost programa i zadovoljstvo studenata. Fokus studija je na praksi i osposobljavanju studenata za tržište rada.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
i. Objavljuju se revidirane specifikacije programa.	Ispunjeno Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
Komentar Revidirane specifikacije programa se objavljuju		

Preporuke u vezi unapređenja standarda

Komisija je mišljenja da je standard 9 -KONTINUIRANO PRAĆENJE I PERIODIČNO REVIDIRANJE PROGRAMA u cijelosti ispunjen.

U cilju daljeg razvoja ustanove utvrđeni su naredni prijedlozi.

1. Predlaže se da ustanova od naredne akademske godine implementira zasebnu Studentsku anketu o zadovoljstvu rada Studentske službe
2. Predlaže se da ustanova od naredne akademske godine implementira zasebnu Studentska anketu o okruženju za učenje
3. Predlaže se da Ustanova u narednoj akademskoj godini izradi formalni Izvještaj o izvršenoj evaluaciji trenutnih programa sa spiskom uključenih strana i njihovih prijedloga

STANDARD 10. CIKLIČNO EKSTERNO OBEZBJEĐENJE KVALITETA

Ustanove treba da periodično vrše proces eksternog obezbjeđenja kvaliteta u skladu sa ESG standardima.

Smjernice:

Eksterno obezbjeđenje kvaliteta u svojim različitim oblicima može potvrditi efikasnost unutrašnjeg obezbjeđenja kvaliteta ustanove, i može služiti kao katalizator poboljšanja i ponuditi ustanovi nove perspektive. Njime se, takođe, obezbjeđuju informacije kako bi se i ustanova i javnost uvjerile u kvalitet aktivnosti ustanove.

Ustanove učestvuju u cikličnim postupcima eksternog obezbjeđenja kvaliteta koji u obzir uzimaju, gdje je to relevantno, uslove iz zakonodavnog okvira u kojem funkcionišu. Stoga, u zavisnosti od okvira, eksterno obezbjeđenje kvaliteta može poprimiti različite oblike i može se koncentrisati na različite nivoe organizacije (kao što su program, fakultet ili ustanova).

Obezbjeđenje kvaliteta je kontinuiran proces koji se ne završava eksternim povratnim informacijama ili izvještajem ili procesom preduzimanja naknadnih mjera u okviru ustanove. Dakle, ustanove vode računa da se napredak, koji je postignut od posljednje aktivnosti u oblasti eksternog obezbjeđenja kvaliteta, uzima u obzir prilikom priprema za sljedeću aktivnost.

Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
j. Ustanove vode računa da se napredak koji je postignut od posljednje aktivnosti u oblasti obezbjeđenja kvaliteta uzima u obzir prilikom priprema za sljedeću.	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni
<i>Komentar</i> Fakultet je posvećen napretku i vodi računa da se postignuti napredak u oblasti obezbjeđenja kvaliteta uzme u obzir prilikom pripreme za narednu. Pored redovnih procedura reakreditacije, kao oblik obezbjeđenja kvaliteta, Fakultet je prošao i institucionalnu evaluaciju sprovedenu od strane međunarodnih agencija za evaluaciju visokoškolskih ustanova - Evropska asocijacija univerziteta (EUA) sa ciljem povećanja kvaliteta i relevantnosti visokog obrazovanja i istraživanja u Crnoj Gori. Između ostalog istaknuto je da zahvaljujući maloj veličini Fakulteta, njegujuju kolegijalna i neformalna kultura upravljanja, u razgovoru sa studentima da su zadovoljni obrazovanjem koje im se pruža, mogućnost studiranja na daljinu Distance Learning System (DLS), praktična primjena znanja, karijerni tim praćenja svršenih studenata, rad na upapređenju visoko kvalitetne akademske sredine i puna implementacija Bolonjskih principa.		
Kriterijum	Ocjena ispunjenosti	Kriterijum za reakreditaciju
k. Ustanova učestvuje u cikličnim postupcima eksternog obezbjeđenja kvaliteta koji u obzir uzimaju, gdje je to relevantno, uslove iz zakonodavnog okvira u kojem funkcionišu..	<u>Ispunjeno</u> Djelimično ispunjeno Nije ispunjeno	Eliminacioni

Komentar

Fakultet učestvuje u postupcima EUA evaluacije, kao i redovnim evaluacijama u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju Crne Gore. Takođe, Fakultet je u proceduri prilagođavanja zakonodavnog okvira sistema studija, gdje će kroz postupke akreditacije promijeniti postojeći sistem studija i preći u realizaciju trogodišnjeg osnovnog studija 180 ECTS kredita i dvogodišnje master studije 120 ECTS kredita – 3+2.

Preporuke u vezi unapređenja standarda

Komisija je mišljenja da je standard 10 – „Ciklično eksterno obezbjeđenje kvaliteta“ u cjelosti ispunjen.

REAKREDITACIONI STAV I PREDLOG

Komisija predlaže Agenciji reakreditacioni stav:

1. Prihvatanje zahtjeva za reakreditaciju za puni reakreditacioni period.
Obrazloženje: Smatramo da Fakultet za biznis i turizam ispunjava uslove za reakreditaciju, da ispunjava tražene standarda, a kao ključne karakteristika koje idu u prilog ovom stavu navodimo sledeće: - <i>Politike i procesi za obezbeđenje kvaliteta ustanove su postavljeni i pružaju mogućnost za kontinuirano praćenje i unapređivanje kvaliteta;</i>   - <i>Trajanje studija i broj ECTS kredita na Fakultetu definisani su u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju. Kvalifikacije koje se stiču diplomom na ovoj instituciji su u skladu sa Nacionalnim kvalifikacionim okvirom;</i>   - <i>Struktura studijskog programa je po pitanju broja časova i predviđenih ECTS kredita usaglašena sa Zakonom o visokom obrazovanju;</i>   - <i>Na Fakultetu postoje jasno propisana pravila za upis studenata na osnovne studije;</i>   - <i>Pravila za praćenje i ocenjivanje studenata na predmetima su definisana i primenjuju se;</i>   - <i>Vrednovanje nastave i ispita se vrši kontinuirano, a na bazi usvojenih internih akata i u skladu sa normativima;</i>   - <i>Fakultet ima dobro razvijenu saradnju sa preduzećima i institucijama iz oblasti turizma, u kojima studenti obavljaju praksu ali i velikim dijelom rade tokom studija,</i>   - <i>Fakultet ima solidan informacioni sistem koji obezbeđuje skupljanje, analizu i korišćenje informacija vezanih za nastavni proces i ispite. Moguće je pratiti napredovanje studenata i stope uspeha;</i>   - <i>Fakultet je orijentisan na adekvatno informisanje javnosti o svom radu putem svoga sajta i medija.</i>   Dajemo i sledeće preporuke: - <i>Strategiju obezbeđenja kvaliteta treba ažurirati u skladu sa važećim propisima, i prema iskustvu koje je Fakultet stekao na ovom polju,</i>   - <i>Fakultet bi trebalo sa se više angažuju po pitanju odlazne i dolazne mobilnosti, i realizacije programa mobilnosti - Erasmus, CEEPUS i dr,</i>   - <i>Fakultet bi trebalo da poveća učešće u međunarodnim istraživačkim projektima,</i>   - <i>Bolja upotrebe podataka, koja je sada više statička nego dinamička, doprinijela bi s jedne strane, unapređenju kvaliteta rada fakulteta, a s druge strane, unapređenju pozicioniranja fakulteta na tržištu visokog obrazovanja u Crnoj Gori.</i>
2. Odbijanje zahtjeva za reakreditaciju.
Obrazloženje:

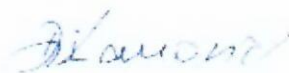
Komisija predlaže Agenciji naknadnu kontrolu (follow-up) u naznačenom roku:

Datum 29.07.2020. godine

KOMISIJA

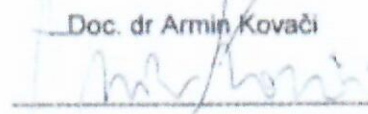
Predsjednik Prof. dr Zoran Đikanović

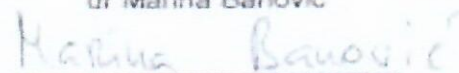
Član Prof. dr Andriela Vitić Četković

Član Doc. dr Armin Kovači

Član dr Marina Banović

Član mr Igor Striković

